

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI INTERNET TARMOG'IDAN TO'G'RI FOYDALANISHGA O'RGATISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Norboyeva Gulnoza Nurmamat qizi

Samarqand viloyati Ishtixon tumani 19-maktabning

boshlang'ich ta'lim fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezisda boshlang'ich sinf o'quvchilarining axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va internet tarmog'idan xavfsiz hamda samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda internetning ta'limiy imkoniyatlari bilan bir qatorda, yosh avlodning ruhiy-ma'naviy olamiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi tahdidlardan himoyalash mexanizmlari yoritilgan. O'qituvchi va ota-onalar hamkorligida o'quvchilarda media-madaniyatni yuksaltirish bo'yicha metodik tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, internet xavfsizligi, media-madaniyat, axborot texnologiyalari, kiber-tahdid, raqamli savodxonlik, pedagogik mahorat, ota-onalar hamkorligi.

Kirish. Bugungi jadal taraqqiyot davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari jamiyat hayotining barcha jabhalariga, jumladan, ta'lim tizimiga ham chuqur kirib bordi. Zamonaviy o'quvchi o'zining kundalik hayotini internetsiz tasavvur qilishi qiyin. Biroq, global tarmoq faqatgina bilimlar manbai emas, balki nazorat qilinmagan taqdirda yosh o'quvchilarning tarbiyasi va ruhiyatiga zarar yetkazishi mumkin bo'lgan xavfli hudud hamdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga oid qarorlarida yosh avlodni axborot xurujlaridan himoya qilish va ularda sog'lom dunyoqarashni shakllantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Ayniqsa, dunyoqarashi endigina shakllanayotgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida "axborot immuniteti"ni yaratish bugungi kun pedagoglari oldida turgan eng dolzarb masalalardan biridir.

Asosiy qism. Boshlang'ich sinf davrida bolalarda mustaqil fikrlash va axborotni saralash ko'nikmasi hali to'liq shakllanmagan bo'ladi. Shu sababli, ularni internetdan to'g'ri foydalanishga o'rgatish jarayoni bir necha muhim yo'nalishlarni qamrab olishi lozim:

I. Raqamli savodxonlik va media-madaniyatni shakllantirish. O'quvchi internetni faqat o'yin va ko'ngilochar vosita sifatida emas, balki bilim olish, darslarga tayyorlanish va intellektual rivojlanish vositasi sifatida ko'rishi kerak. Dars jarayonida ta'limiy saytlar (masalan, Khan Academy, Ziyonet) bilan ishlashni ko'rsatish bolada ijobiy ko'nikmalarni uyg'otadi.

II. Axborot xavfsizligi qoidalari bilan tanishtirish. O'quvchilarga internetda begona shaxslar bilan muloqot qilmaslik, shaxsiy ma'lumotlarni (manzil, telefon raqami, maktab raqami) ochiqalmaslik va shubhali havolalarga kirmaslik tushuntirilishi lozim. Bu jarayonda sodda va tushunarli misollar, interaktiv o'yinlar va multfilmlardan foydalanish samarali natija beradi.

III. Vaqtni to'g'ri taqsimlash (Taym-menejment). Internetga qaramlik (internet addiction) boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida jiddiy muammoga aylanib bormoqda. Pedagoglar o'quvchilarga internetdan foydalanishning me'yoriy vaqtlarini va kompyuter qarshisida o'tirishning sog'liqqa ta'sirini tushuntirib borishlari shart.

Pedagogik amaliyotda o'quvchilarni internetdan himoya qilishning eng samarali usuli bu – taqiqlash emas, balki yo'naltirishdir. Agar o'quvchi internetdan qanday qilib foydali ma'lumot qidirishni bilsa, u bema'ni kontentlarga kamroq vaqt sarflaydi.

Ushbu yo'nalishda "Oila – maktab – mahalla" zanjiri mustahkam bo'lishi talab etiladi. Ota-onalar uyda "ota-ona nazorati" (parental control) dasturlaridan foydalanishlari, bolaning qaysi saytlarga kirayotganini kuzatishlari zarur. Maktabda esa "Informatika va axborot texnologiyalari" to'garaklari orqali bolalarning qiziqishlarini sog'lom o'zanga yo'naltirish mumkin.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini internet tarmog'idan to'g'ri foydalanishga o'rgatish murakkab pedagogik jarayon bo'lib, u o'qituvchidan yuksak mahorat va zamonaviy bilimlarni talab etadi. Internetdan xavfsiz foydalanish ko'nikmasi shakllangan o'quvchi kelajakda axborot makonida mustaqil harakat qila oladigan, vatanparvar va ma'naviy yetuk shaxs bo'lib kamol topadi.

Xulosa o'rnida quyidagi tavsiyalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- Boshlang'ich sinf darslarida "Internet xavfsizligi" mavzusida maxsus soatlarni ko'paytirish;
- O'quvchilar uchun xavfsiz va ta'limiy ahamiyatga ega bo'lgan veb-resurslar ro'yxatini doimiy yangilab borish;
- Ota-onalar uchun "Bolamni internet xavfidan qanday asrayman?" mavzusida seminarlar tashkil etish.

Zero, yoshlarni internetdan to'g'ri foydalanishga o'rgatish – ularning xavfsizligini ta'minlash va intellektual salohiyatini oshirishning eng samarali yo'lidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni.
2. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". – T.: O'zbekiston, 2021.
3. Yo'ldoshev J.G'. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar". – T.: 2018.
4. Ismailova Z.K. "Pedagogika". – T.: Moliya-iqtisod, 2008.
5. Sodiqov Q. "Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish". – T.: 2019.
6. Internet xavfsizligi bo'yicha metodik qo'llanmalar (ziyonet.uz).